

שתלוהו לפאפי —

כי רב הונא הולך לטעמיה [לשיטתו], דאמר רב הונא: תליוהו זובין, זביניה זביני.

ומקשינן: איני, כלומר, האיך ביטלה המודעה שחתם עליה רבה בר בר חנה, את שטר המכירה שחתם הוא עצמו בה?!?

והאמר רבי נחמן: העדים שחתמו על שטר הלואה, ואמרו לאחר זמן: "אמנה היו דברינו", שכאשר חתמנו על השטר, חתמנו עליו ביד הלוח, שהחתים אותנו על שטר כדי שיהיה מוכן בידו לכשירצה ללוות, והוא מסר את השטר למלוה אף קודם שלוח, כי האמינו למלוה שלא יתבע ממנו את החוב עד שילוח, אין נאמנים.

מט-א

וכן עדים שאמרו על שטר מכירה שחתמו עליו: "מודעא היו דברינו", שהמוכר מסר מודעת ביטול בפנינו לפני כתיבת השטר או לפני נתינתו, כדי לבטל מכירה זו, הרי אלו אין נאמנים.

שהרי שניהם מודים ששטר טוב הוא, וכיון שנחתם בכשרות, הרי זה כאילו העידו הם עצמם בבית דין שזה הלוח את פלוני מנה. וכשבאים הם לבטלו על ידי עדותם שאמנה הוא או מודעא נמסרה עליו, הרי זה בכלל מה שדרשו חכמים מן הכתוב "אם לא יגיד": כיון שהגיד [העד] את הגדתו בבית דין, שוב אינו חוזר ומגיד.⁽¹⁾

אמר ליה רב אשי לרבינא: שויה רבנן לבעילתו בעילת זנות!

מעשה בטאבי שהיה אדם אלים, דתלא לפאפי אכינרא, וזבין [תלהו לאדם בשם פאפי על אילן ששמו כינרא, ומכר פאפי לטאבי את שדהו]!⁽¹⁰⁾

מסר פאפי מודעת ביטול, שרק מחמת אונס מכר, אך אין רצונו למכור.

התם רבה בר בר חנה ועד אחר עמו לפאפי אמודעא [על המודעה שמסר פאפי קודם שנכתב שטר המכירה]. וחתם רבה בר בר חנה גם אאשקלתא [על שטר המכירה].

אמר רב הונא: מאן דחתים אמודעא, שפיר חתים [מי שחתם על המודעה טוב עשה], כלומר, הועילה המודעה שמסר, כדי לבטל את המכירה.⁽¹¹⁾ ואף מאן דחתים אאשקלתא, שפיר חתים. כלומר, אף החתימה על השטר הועילה, לקיים את המכירה!

ומקשינן: והרי מה נפשך?! אי מודעא, לא אשקלתא, אם מועילה המודעה לבטל, אי אפשר שיועיל השטר לקיים; ואי אשקלתא, לא מודעא, ואם מועיל השטר לקיים, לא מועילה המודעה לבטל!?

ומשינן: הכי קאמר: אי לאו שמסר פאפי מודעא, מאן דחתים אאשקלתא, שפיר חתים. כלומר: אם לא שנחתמה המודעה על מכירה זו, היה שטר הקניין קיים, ואף על פי

10. כתב הרשב"ם פירוש שני: כפה טאבי את פאפי שימכור לו את כנורו.

11. הוסיף הרשב"ם ביאור: שאין הם נאמנים בדבריהם, לא רק כשכתב ידם יוצא ממקום אחר,

10. כתב הרשב"ם פירוש שני: כפה טאבי את פאפי שימכור לו את כנורו.

11. ביאר הרשב"ם, שאף על פי שתלוהו זובין זביניה זביני, אין זה אלא כשלא מסר מודעא

משום **שזה**, שטר שיש עליו מודעא, **ניתן ליכתב** [מותר לכותבון], **וזה**, שטר אמנה, **לא ניתן ליכתב**, אסור לכותבו משום שנאמר "אל תשכן באהליך עולה", ואמרו חכמים שכוונת הכתוב לשטר אמנה שביד המלוה. ולפיכך, אין העדים נאמנים לומר שחתמו על שטר כזה, כי אין אדם משים עצמו רשע.⁽²⁾

שנינו במשנה: **ולא לאיש חזקה בנכסי אשתו:**

ומקשינן: הרי אכילת פירות של הבעל בנכסי אשתו **פשיטא** שאינה חזקה!?

שהרי **כיון דאית ליה** את הקרקע **לפירא**, **פירא** דידיה **הוא דקאכיל**, היות ויש לו זכות בקרקע של אשתו לפירות מתקנת חכמים, [שתיקנו: בעל אוכל את פירותיהם של נכסי אשתו, ונכסים אלו נקראים "נכסי מלוג"]. הרי את שלו הוא אוכל, ואין האשה צריכה למחות, שהכל יודעים שבתורת פירות ירד לקרקע זו!⁽¹⁾

ומשינינן: **לא צריכא** משנתנו להשמיענו שאין חזקה לאיש בנכסי אשתו, אלא בכגון **דכתב לה** הבעל לאשתו "דין ודברים אין לי [לא יהא לי] **בנכסייך**", וויתר על הזכות לאכול את פירות נכסיה –

ואם כן אף במעשה זה, אין רבה בר בר חנה יכול לבטל את עדותו בשטר המכירה, על ידי העדות שהעיד בשטר המודעא שהמוכר מסר מודעא!?

ומשינינן: **הני מילי** שאין העדים יכולים לומר "מודעא היו דברינו", אלא כשאומרים הם כן **על פה**. דכיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד, **לא אתי על פה** המאוחר, **ומרעא לשטרא** שקדם לו –

אבל כשכתבו העדים כן **בשטרא**, שקדמה חתימת שטר המודעה לחתימת שטר המכירה, אז **אתי שטרא**, שטר המודעה הקודם, **ומרעא לשטרא**, לשטר המכר שנכתב אחריו!

גופא, אמר רב **נחמן**: העדים שאמרו "אמנה היו דברינו", **אין נאמנין**. וכן אם אמרו "מודעא היו דברינו", **אין נאמנין**.

ומר בר רב אשי אמר: העדים שאמרו "אמנה היו דברינו", **אין נאמנין**.

אבל העדים שאמרו "מודעא היו דברינו", הרי אלו **נאמנין**.

ומפרשינן: **מאי טעמא** חלוקה עדות על מודעא מעדות על אמנה?

1. ביאר הרשב"ם: כיון דאית ליה פירא בתקנת חכמים שתקנו פירות של נכסי אשה לבעל תחת פרקונה [חיובו לפדות את האשה, אם ישבוה], אותן פירי הוא דקאכיל, ואין לו בגוף הקרקע כלום, ואין צריכה למחות, שהכל יודעין שבתורת פירות ירד לקרקע זו.

ולא דמי למשכנתא דסורא [היינו, מי שהלוה עשרה מנים על שדהו של הלוה, ולסוף עשר

כלומר: שניתן לקיים את חתימותיהם שבשטר על ידי דימוי חתימותיהם שבמקום אחר; אלא אפילו כשאין כתב ידם יוצא ממקום אחר, ולא נתקיים השטר אלא על פיהם, והיה לנו לומר: "הפה שאסר הוא הפה שהתיר", מכל מקום אין נאמנים.

2. אבל לסברת "לא אתי על פה ומרע ליה לשטרא" אין חושש מר בר רב אשי.

והשמיעתנו משנתנו: מכל מקום אין לאיש חזקה בנכסי אשתו, כי אין האשה מקפדת אם אוכל הוא שלא כדין!

ומקשינן: וכי כתב לה מאי הוי, וכי כתיבה בנוסח זה מועילה?! (2) והתניא:

האומר להבירו [לשותפו]: (3)

"דין ודברים אין לי [לא יהא לי] על שדה זו, ואין לי עסק בה, וידי יהו (4) מסולקות ממנה", לא אמר כלום; ומשום שאין זו לשון מתנה כשאומר "לא יהא לי חלק בשלי",

שהרי בהכרח הוא שלו, עד שיאמר "שדי נתונה לך", או "שדי מכורה לך", או "שדי מופקרת לכל מי שירצה". (5)

אמרי לה דבי רבי ינאי [תירצו בישיבתו של רבי ינאי]:

מתניתין [משנתנו], בכותב לה "דין ודברים אין לי בנכסייך ובפירותייך" (6) ועודה ארוסה, כאשר היא ארוסה ועדיין לא זכה בפירות נכסיה שאינו זוכה בהם אלא בשעת נישואין, כי בזה שייך לומר "לא יהא לי" כי בידו הדבר תלוי, שאין מזכין לאדם בעל

שנים חוזרת הקרקע לבעלים בחנם, ונמצא קונה פירות של כל שנה — במנהן דאמרן דצריך למחות בסוף כל שלש, [ראה לעיל לד ב ולח א, שאם ירד בתורת משכנתא לשדה, ואחר כך מעלים הוא את שטר המשכנתא, וטוען: בתורת מקח באה לידו, הרי הוא נאמן, ומה שתיקנו חכמים משכנתא זו ולא חששו שיעשה כן, הוא משום שבעל השדה יכול למחות בתוך כל שלש ולומר "לפירות הורדתי", ואם לא מיחה — הפסיד; ואם כן אף כאן נאמר, כיון שלא מיחתה והודיעה ש"לפירות ירד", הפסידה], דהתם היינו טעמא, שמא לסוף זמן מרובה לא יהו עדים זכורים שבתורת משכון באה לידו, ויכול לטעון "לקוח הוא ביד", אבל נכסי אשה לבעלה, כל העולם יודעין שפירות יש לו בקרקע אשתו, ולא תהיה לו חזקה בחייה.

2. כתבו התוספות בד"ה דכתב לה: יכולה היתה הגמרא לתרץ שכתב לה בלשון טוב, או שאכל את הפירות מנכסים שניתנו לה על מנת שאין לבעלה רשות בהם, או שאכל פירות משדה שנתן הוא לה במתנה, שבזה אין לו זכות לאכילת פירות כמבואר לקמן נא ב; וראה עוד ברשב"א ד"ה אמרי.

3. כן פירש הרשב"ם לעיל מג א.

4. כן היא גירסת הרשב"ם לעיל מג א.

5. ראה תוספת ביאור בזה, בדברי הרשב"ם לעיל מג א.

6. נתבאר על פי התוספות, שהוסיפו תיבת "ובפירותייך", משום דמבואר בכתובות פג א, שאם לא כתב כן עדיין יש לו פירות, ולא מהני "בנכסייך" לבד, אלא לענין שאם מכרה ונתנה — קיים.

והרשב"א הוסיף: "ובפירי פירותיהן עד עולם", ומשום שאם לא כן הרי פשיטא, כי מאחר שיש לו פירי פירות, זכות יש לו בפירות ליקח בהן קרקע והוא אוכל פירות "אם כן תלינן הכנסת פירות בכך, [בהערות לרשב"א הנדמה"ח ביאר את כוונתו, שאין להוכיח מדלא מחתה שמכרה לו, אלא תולים אנו שהכנסת הפירות היא כדי לקנות בהם קרקע, ולכך לא מחתה]. אלא לשון קצרה נקט, ומדחני לה בביאור הכין בפרק הכותב, נקט לה הכא בקיצור, דסמך אההיא דהתם.